

Lato było piękne tego roku

Bibliografia:

- Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XII*, [w:] tegoż, *Fraszki, pieśni, treny*, Kraków 2010, s. 44.
- Źródło: Sandra Zalewska, *Legenda o rycerzach śpiących pod Giewontem*, dostępny w internecie: <https://portaltatrzański.pl/wiedza/kultura/legenda-o-rycerzach-spod-giewontu,295> [dostęp 9.06.2022], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).
- Źródło: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Pieśń o żołnierzach z Westerplatte*, [w:] tegoż, *Liryka 1926-1953*, Warszawa 1962, s. 116–117.

Lato było piękne tego roku

Napis Westerplatte przy wejździe na półwysep

Źródło: Tomasz Sienicki, licencja: CC BY 3.0.

” Jan Kochanowski

Pieśń XII

A jeśli komu droga otwarta do nieba,
Tym, co służą ojczyźnie.

Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XII*, [w:] tegoż, *Fraszki, pieśni, treny*, Kraków 2010, s. 44.

Polecenie 1

Westerplatte - skojarzenia

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

O autorze

Konstanty Ildefons Gałczyński

Źródło: Henryk Hermanowicz, 1947, fotografia, domena publiczna.

Konstanty Ildefons Gałczyński

1905 – 1953

poeta, tłumacz, twórca Teatryku 'Zielona Gęś'. Pisał zarówno utwory o charakterze żartobliwym (np. *Dlaczego ogórek nie śpiewa*, *Strasna Zaba*), jak i nastrojowe liryki (np. *Zaczarowana dorożka*, *Niobe*).

Ćwiczenie 1

Przeczytaj wiersz Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Określ, kto jest podmiotem lirycznym.

” Konstanty Ildefons Gałczyński

Pieśń o żołnierzach z Westerplatte

Kiedy się wypełniły dni
i przyszło zginąć latem,

prosto do nieba czwórkami szli
żołnierze z Westerplatte.

(A lato było piękne tego roku).

I tak śpiewali: Ach, to nic,
że tak bolały rany,
bo jakże słodko teraz iść
na te niebiańskie polany.

(A na ziemi tego roku było tyle wrzосу na bukiety).

W Gdańsku staliśmy tak jak mur,
gwiżdżąc na szwabską armatę,
teraz wznosimy się wśród chmur,
żołnierze z Westerplatte.

I ci, co dobry mają wzrok
i słuch, słyszeli pono,
jak dudni w chmurach równy krok
Morskiego Batalionu.

I śpiew słyszano taki: – By
słoneczny czas wyzyskać,
będziemy grzać się w ciepłe dni
na rajszych wrzosowiskach.

Lecz gdy wiatr zimny będzie dał,
i smutek krążył światem,

w środek Warszawy spłyniemy w dół,
żołnierze z Westerplatte.

Źródło: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Pieśń o żołnierzach z Westerplatte*, [w:] tegoż, *Liryka 1926-1953*, Warszawa 1962, s. 116-117.

Pomnik Obrońców Wybrzeża

Źródło: Wisniowy, domena publiczna.

Ćwiczenie 2

Na podstawie wiersza K.I. Gałczyńskiego ustal, którego roku „lato było piękne” i „było tyle wrzосу na bukiety”. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

☐ 1939

☐ 1830

☐ 1945

☐ 1925

Ćwiczenie 3

Nazwij wydarzenie historyczne, o którym jest mowa w utworze K. I. Gałczyńskiego.

Ćwiczenie 4

Przeczytaj słowa wypowiedziane przez żołnierzy, a następnie wyjaśnij, co czują, idąc do nieba oraz jak oceniają swoje postawy.

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij, co zapowiadają żołnierze z Westerplatte. Zacytuj odpowiedni fragment.

Ćwiczenie 6

Wskaż w utworze fragmenty nierealistyczne. Określ, czemu one służą.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, jakie informacje zostały zawarte w nawiasach i jaką pełnią funkcję.

Przeczytaj fragment 'Legendy o rycerzach śpiących pod [Giewontem](#)', a następnie wykonaj poniższe ćwiczenie.

” Sandra Zalewska

Legenda o rycerzach śpiących pod Giewontem

Dawno temu, w czasach, gdy Najjaśniejsza Rzeczpospolita rozciągała się od morza do morza, żył pewien młody juhas, który wypasał owce na kwiecistych łąkach pod Giewontem. [...]

Pewnego dnia zapuścił się w skalny teren tak daleko, jak nigdy do tej pory. Gdy był już na znacznej wysokości, [...] dostrzegł w skale szczelinę, która bardzo go zaintrygowała. Skuszony ciekawością postanowił wejść do środka. [...]

Przez dłuższy czas błądził on po podziemnym labiryncie, gdy nagle z daleka usłyszał leniwe rzenie koni. [...]

Wreszcie dostrzegł wielką salę, a w niej płonące ognisko, przy którym z głowami wspartymi o miecze spali zakuci w ciężkie zbroje rycerze. W pobliżu spokojnie odpoczywały konie [...]. Chłopiec [...] rzucił się do ucieczki. Był jednak tak przejęty, że potknął się o wielki kamień, czyniąc przy tym ogromny hałas. Zbudziło to ze snu jednego z rycerzy, który donośnym głosem zapytał młodzieńca:

- Czy już czas?

- Kim jesteście? – zapytał przerażony juhas.

- My, Rycerze Korony, śpimy tu od wieków – brzmiała odpowiedź. – Gdy Ojczyzna nasza znajdzie się w niebezpieczeństwie, mamy powstać, chwycić za miecze, dosiąść koni, by bronić Tatr i całej polskiej ziemi przed nieprzyjaciółmi. Czy już czas?

- Nie, Panie. Jeszcze nie czas.

- Zatem pozwól mnie i moim towarzyszom spać dalej.

Tak też uczynił juhas. Szybko wydostał się z jaskini i rozpowiedział o swojej przygodzie [...].

Źródło: Sandra Zalewska, *Legenda o rycerzach śpiących pod Giewontem*, dostępny w internecie:

<https://portaltatrzański.pl/wiedza/kultura/legenda-o-rycerzach-spod-giewontu,295> [dostęp 9.06.2022], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Ćwiczenie 8

Zaznacz zwrotkę „Pieśni o żołnierzach z Westerplatte”, która nawiązuje do „Legendy o rycerzach śpiących pod Giewontem”.

☐ zielony

Kiedy się wypełniły dni
i przyszło zginąć latem,
prosto do nieba czwórkami szli
żołnierze z Westerplatte.

(A lato było piękne tego roku).

I tak śpiewali: Ach, to nic,
że tak bolały rany,
bo jakże słodko teraz iść
na te niebiańskie polany.

(A na ziemi tego roku było tyle wrzосу na bukiety).

W Gdańsku staliśmy tak jak mur,
gwiżdżąc na szwabską armatę,
teraz wznosimy się wśród chmur,
żołnierze z Westerplatte.

I ci, co dobry mają wzrok
i słuch, słyszeli pono,
jak dudni w chmurach równy krok
Morskiego Batalionu.

I śpiew słyszano taki: – By
słoneczny czas wyzyskać,
będziemy grzać się w ciepłe dni
na rajskich wrzosowiskach.

Lecz gdy wiatr zimny będzie dał,
i smutek krążył światem,
w środek Warszawy spłyniemy w dół,
żołnierze z Westerplatte.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Przeczytaj myśl Jana Kochanowskiego umieszczoną jako motto. Wytłumacz jej związek z 'Pieśnią o żołnierzach z Westerplatte'.

Ćwiczenie 10

Odszukaj rymy w wierszu Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Opisz ich układ.

Ćwiczenie 11

Odszukaj w dostępnych źródłach, jak w rzeczywistości skończyła się obrona Westerplatte. Sporządź notatkę.

Ćwiczenie 12

Wyjaśnij, dlaczego żołnierze majora Henryka Sucharskiego (dowódcy obrony Westerplatte) przeszli do legendy.

Ćwiczenie 13

Dopasuj do podanych fragmentów utworu nazwy środków stylistycznych oraz objaśnienia pełniących przez nie funkcji.

Cytat	Nazwa środka stylistycznego	Funkcja
staliśmy tak jak mur		
dni - szli latem - Westerplatte		
rajskie wrzosowiska		
prosto do nieba czwórkami szli		
dudni		
(A lato było piękne tego roku)		
żołnierze z Westerplatte		

powtórzenie

naśladowanie brzmieniowe opisywanego zjawiska

wyraz dźwiękonaśladowczy

uwypatnienie wspaniałości nagrody - życia w niebie

podkreślenie kontrastu między okrucieństwem wojny a spokojem i pięknem pory roku

bohaterska śmierć żołnierzy

rymy

przenośnia

podkreślenie odważnej, nieugiętej postawy żołnierzy

porównanie

podkreślenie poświęcenia obrońców, rytmizacja

epitet

wtrącenie

wzmocnienie rytmu, rytmizacja utworu

Ćwiczenie 14

Połącz ze sobą wyrazy tak, aby powstały pary synonimów.

zimny	wykorzystać
środek	centrum
wyzyskać	chłodny
dął	wiał
równy	zachwycające
słoneczny	promienny
niebiańskie	miarowy

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 15

Przyporządkuj podane fragmenty do odpowiednich grup.

Słownictwo wartościujące pozytywnie

Słownictwo wartościujące negatywnie

rajskie wrzosowiska

słodko teraz iść

bolały rany

gwiżdżąc na szwabską armatę

smutek krążył światem

lato było piękne

niebiańskie polany

wiatr zimny

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

